

Избор најбажнијих бести из часописа

ОРУЖАРИ

Посвећено свим оружарима Крагујевачко
војне фабрике од 1853. - 2003. год. !!!

ОО Самосталног Синдиката ЗНП
запошленима честита јубиларну 2003.г. !!!

МИЛЕНКО СМИЉАНИЋ:
С чиме ће бити пред нама
сезон у

ЈУГОСЛАВ РИСТИЋ:
Старина не се борила и
заборавила на новинарство

БОРБЕ НЕСТОРОВИЋ:
Чиме ризикује од промена
одредбе свих послова у
реализацији новинарства

у овом броју календар

Децембар, 2002.

КОНСТРУКТОРИ БУДУЋНОСТИ "НАМЕНСКЕ"

Телевизија и један број часописа пласирали су вест да је група конструктора крагујевачке Војне фабрике конструисала и произвела један потпуно нов, моћан и поуздан пиштољ под називом "ЦЗ-999" за којим на тржишту (војном и полицијском) већ постоји изузетно интересовање. Иако је о могућностима и намени нашег новог производа доста писано мишљења смо да је то било површно, а само узгред наша јавност је обавештена ко су конструктори овог врсног оружја које ће, верујемо, донети запосленима у "Наменској" стабилно тржиште и дуг период сигурног пословања. Када смо хтели да појединачно разговарамо са, како рече један наш колега, конструкторима будућности "Наменске", предложено нам је да организујемо заједнички разговор са целом екипом. Предлог је са задовољством прихваћен.

"Оружари": У фабричком билтену, објављена је информација о новом производу наше фабрике, пиштољу "ЦЗ-999" и фотографија конструкторског тима без појединачног представљања. Хоћете ли нам рећи ко је све учествовао у конструкцији новог производа?

Предраг Спасојевић: Учествовао је тим конструктора, дипломираних инжењера машинства на челу са главним пројектантом Владаном Јевтићем, Саша Милошевић главни конструктор, Предраг Спасојевић главни конструктор, Александар Живановић главни конструктор и Александар Младеновић водећи конструктор, а помагали су техничари Весна Милошевић и Даница Лекић. Пред крај посла укључио се Александар Поповић дипл.инж. машинства, млади колега који је свој приправнички стаж одрадио на завршетку овог пројекта.

"Оружари": Да ли је пиштољ "ЦЗ-999" сасвим нови производ или је он модификација постојећег модела "ЦЗ-99".

Предраг Спасојевић: Пиштољ "ЦЗ-999" је нов артикал мада има неких елемената од пиштоља "ЦЗ-99". Нов је ударни механизам, повратни механизам, нова је ергономија рукохвата и уграђене су две потпуно нове модификације: показивач трећег метка и регулатор паљбе. То су били тактичко технички захтеви могућег купца. Нови регулатор паљбе служи да средство ради као пиштољ и као револвер а показивач трећег метка служи да приликом пуцања стрелца упозори да је у оквиру остало још три метка.

Александар Младеновић: Наш нови производ, зависно од тога у ком је начину рада, пиштољском или револверском, за корисника се понаша као

класичан пиштољ двоструке акције или класичан револвер такође двоструке акције. Значи, за корисника-стрелца он функционише и као пиштољ и као револвер.

"Оружари": Колико времена један нови производ, једно ново оружје, може бити новост на тржишту?

Александар Живановић: Модел у сфери оружја може бити нов онолико времена колико његови корисници захтевају производњу, односно његову употребу. Новости се, у принципу, код оружја не појављују сваког дана јер су ограничене ергономским условима корисника. Значи њиховим рукохватима, положајима, навикама у пуцању, начинима увежбавања и коришћења оружја. Једноставно тешко је направити нешто добро и ново у овој нашој области што кратко траје. Мало новог пролази на тржишту јер се држи до традиције код корисника у наоружању. Сваки нови модел који се појави интересантан је, а кроз период од две, три године постаје један стандард који се употребљава дуги низ година. Значи оружје је ново све док испуњава захтеве корисника.

"Оружари": Да ли се у конструкцији оружја прати одређени тренд у дизајну, постоји ли мода оружја?

Александар Живановић: Мода у дизајну је интересантна и она је доживела свој процват употребом пластичних делова на оружју што је довело и до његовог појетифицења у велико-серијској производњи. У принципу, мода дође и прође. Људи се опет враћају базичним материјалима, а то су челик и дрво.

Мода је била и да се због профитнијих технологија раде ливени делови на оружју, међутим, велики број фирма сада на сајмовима рекламира да раде коване делове за оружје који су се тако радили и пре 20, 30 година.

Нове технологије унесу одређене промене у конструкцији, дизајну и облику оружја али је и питање трајности јако интересантно. Онај, ко мора да користи оружје, тражи од њега практично поуздано функционисање, да га никада не изневери када га мора употребити и да функционише у свим условима и у блату и по киши, малтене и под водом, да падне и да му ништа не фали, да нема застоја приликом уношења метка итд. **Оружје које тако поуздано ради, најквалитетније је оружје !!**

(Наставак на. 4.стр.) →

ЗАШТИТА РАДНИКА "НАМЕНСКЕ" НА УГРОЖЕНИМ РАДНИМ МЕСТИМА?

Прво што се може констатовати када се говори о условима рада у ЗНП је да су они погоршани до те мере да на појединим радним местима готово да више није могуће радити. Ова констатација посебно важи за радна места са посебним условима рада. Такво стање већ почиње да изазива велико незадовољство и забринутост радника који су директно суочени са овим проблемом. Уз сво уважавање тешке економске кризе у "којој се фабрика налази проблем решавања тешких услова рада морао би имати приоритет, јер се не, решавања и без отклањања не адекватне и дотрајале опреме директно угрожава здравље, па и животи наших радника.

Комисија Одбора синдиката за животне и радне услове обишла је ових дана све целине у фабрици и на захтев радника на лицу места се уверила са колико се проблема и недостатака свакодневно сусрећу. Набројаћу нека од њих:

1. Проблем, недостака личних заштитних средстава радних одела, ципела, рукавица заштитних маски и готово свега онога што је прописано Законом о заштити радника на раду. Стање је готово исто у свим погонима. Велики број радника, већ дужи временски период уопште не добијају никаква средства за личну заштиту, док радници који добијају поменута средства свакодневно се жале на њихов квалитет.

2. Постоји и велики проблем неисправности вентилационих система. Чињеница је да они према плану свуда постоје, али готово по правилу они из разно-разних разлога нису у функцији. Чак и тамо где раде, њихов капацитет не прелази 50%. Најнеповољније стање исказује се у радној јединици 43 и ту су радници већ годинама изложени испарењима врло опасних по здравље и штетних материја, као што су цијанид, олово, разне соли, сода, више киселина, кварцни песак, хром, цинк, боје, лакови итд. Верујем да ни највећем лаику није тешко да закључи са каквим се све ризицима срећу радници који раде на таквим радним местима.

3. Проблеми санитарних просторија што се тиче слабина за воду и ВЦ-а полако се решавају, али и даље је остао проблем тушева и топле воде које већ месецима нема, што представља велики проблем радницима, који због природе посла морају да се окупају по завршетку свог радног дана. Такође већ више месеци радницима којима то следује не деле се пасте, сапун и заштитне креме.

4. Осветљеност радионица и радних места је тако лоша да већина радника готово да ради у сталном полумраку, што посебно прави проблема у извршењу радних задатака у II и III смени.

5. Проблем грејања је већ више година присутан у готово свим фабричким погонима, али он је посебно изражен у галванизацији и полирници, на сечењу материјала, калионици у делу р.ј. 31. Температуре се у зимском периоду у неким од њих спуштају, чак и испод нуле. На пример у галванизацији се дешава да поједини делови опреме (сензори) не функционишу, због тако ниске температуре. Већ више година у назад воде се преговори са руководством око превазилажења овог проблема и добијају се обећања да ће он бити превазиђен. Да ли је већ превазиђен показате нам зима у коју улазимо.

6. Постоје и проблеми око систематског прегледа, јер радници који иду на њих жале се да су они доста нередовни, неадекватни и врше се доста површно. Постоји одређени број радника којима је систематски преглед укинут. Незна се из ког разлога, јер су услови рада далеко неповољнији него што су то били раније. Постоји и велика примедба радница, због укидања гинеколошког прегледа који је раније вршен једном годишње. Незна се ко је и зашто укинуо овај за жене изузетно важан превентивни преглед?

Поред наведених проблема треба што пре извршити ревизију свих радних места са посебним условима рада и извршити нова мерења, јер на основу њих проистичу посебна права радника и предузимају се посебне мере заштите радника. Да стање опреме није задовољавајуће говори велики број радника инвалида у "Наменској", а такође и велики број радника који се по извршеном систематском прегледу оглашавају неспособним за даљи рад на дотадашњим радним местима што је алармантна појава која захтева **Х И Т Н Е М Е Р Е** на побољшавању услова рада!

О свим овим проблемима ми смо као Комисија усмено и писмено указивали одговорним функцијама у фабрици. Добијали смо више обећања да ће се проблеми сукцесивно решавати, али на жалост и на штету здравља радника све се завршило на томе. На неки начин ми се и овим текстом још једном обраћамо одговорним руководиоцима наше фабрике да хитно и најодговорније почну да решавају за раднике катастрофалне услове у којима радници раде. У противном бићемо принуђени да се обратимо Управном одбору ЗНП, Министарству за рад Републике Србије, јер то радници, са правом свакодне од нас захтевају.

Радослав Петровић-Пеца

ЛЕГЕНДЕ НАМЕНСКЕ : Љубиша Вучковић

АМЕРИЧКО ТРЖИШТЕ НЕ СМЕМО НИКАКО ИСПУСТИТИ !!!

Дипломирани машински инжењер, потпуковник у пензији Љубиша Вучковић, почео је да ради у "Наменској" давне 1950. год као машински техничар. По завршетку машинског факултета долази на место начелника снабдевања у служби припреме производње, па управника Првог погона, потом начелника производње фабрике, затим начелника службе технологије, в.д. директора "Наменске", помоћника директора производње а седамдесетих година постаје директор ООУР-а 4 и пуних 12 година директор ООУР-а 2, у време интензивног развоја и вишеструког увећавања асортимана и обима производње и изградње новог погона. То је разлог због кога у нашој рублици "Легенде Наменске" разговарамо са њим на тему времена криза и успешног пословања, надајући се да ћемо у његовом одговорима, можда наћи и такво решење које ће нам помоћи да изађемо из тешкоћа у којима се налази наша фабрика

Први посао у "Наменској"

Пошто сам као војни стипендиста Управе војне индустрије завршио техничку школу у Крагујевцу, планском расподелом запослен сам у Војној фабрици, у Институту 11 1950. год. Институт је био тада конструкција и служба технологије фабрике. Следеће 1951. год премештен сам у предузеће Братство, Касаповићи, сада Нови Травник, под претњом губитка службе. На добијеном решењу писало је "Службеник се по потреби службе премешта у Касаповиће. На ово решење службеник **нема право жалбе**. Смрт фашизму, слобода народу !" Ово решење сам после уступио нашем музеју.

У то време је велики део индустрије са програмима производње и стручним кадровима измештан из градова Србије у друге републике. Сеоба нашег производног програма била је мотивисана стратeгијским разлозима. Наиме, како се тада тврдило, Крагујевац се налазио близу бугарске границе и Руси су могли да га гађају ракетама што ја тада нисам прихватио као прави разлог. Та сеоба имала је за циљ да се Србија индустријски ослаби. Сељени су и делови "Крушика" из Ваљева, београдски "Икарус", који је правио авионе и на његовом програму изграђен је мостарски "Соко", део програма ИМТ-а пребачен је у Марибор а оптички програм из наше фабрике пребачен је у Сарајево оснивањем фабрике "Зрак".

Губитком тих капацитета и комплетних производних програма, велики број радника остао је без посла. После две године рада у Босни, у служби технологије и одслужења редовног војног рока, при повратку у Крагујевац ни ја нисам могао одмах да се запослим. Само захваљујући тадашњем директору, генералу Воји Радићу, који нам је обећао пре принудног одласка за Травник да ће нас вратити на посао, ја и остале моје колеге смо поново добили посао у "Наменској". Радио сам у Служби конструкције од 1953. г.

Развој нових програма у "Наменској"

Начелник планског одељења фабрике био сам све до 1960 године када сам са првом генерацијом студената пошао сам на београдски Машински факултет, одељење у Крагујевцу. Дипломирао сам у року 8.јануара 1965.године. После тога распоређен сам на место управника Првог погона који је обухватао готово пола фабрике и простирао се од Штанцераја па све до Дрвног погона. Био сам и у тиму који је добио задатак да уради нулту серију новог артикла, пушке М-59, познатије као ПАП-овка.

Од 1966. године започели смо са редовном производњом овог артикла и он је убрзо постао носилац наше производње.

Потпуковник Љубиша Вучковић у задњој години свој радној слика

Значај спољно-политичких догађаја и уласка трупа "Варшавског" пакта у Чехословачку за развој Војне фабрике.

Негде у лето шездесетих година дође до избијања рата у ширем окружењу наше државе. Тада сам ја већ годину дана био в.д. Директора фабрике. Није прошло ни 10 дана од почетка рата, а нас су позвали у Генералштаб и затражили да им одмах испоручимо количину артикала у висини наше целокупне годишње производње. Ја сам им тада предложио да узму те артикле из војних складишта и пошаљу их страном купцу а да их ми касније произведемо и надокнадимо војсци. Тај предлог је одмах био прихваћен. Тако је дошло до потпуне запослености радника и започео је опоравак фабрике.

Започели смо и велика освајања код ловачког и спортског оружја. Тада су нам из ССНО-а јавили да фабрика у Травнику нема посла и производњу још једног артикла пребацили су њима. Знате, позвали су тадашњег директора, Првослава Раковића, у Генералштаб и тамо му наредили да тај посао уступимо Травнику. Већ 1967. године наша фабрика имала је око 800 радника вишка. Када смо покушали да их запослимо у фабрици аутомобила они нису ни једног хтели да приме под изговором, тај израз су тада чули од Тита, "да се ради о *израубованој радној снази*"!! Само захваљујући чињеници што смо имали сопствени развој нових производа, стручни кадар и сопствену технологију превазишли смо проблем незапослености.

Интензивирање производње после 1968. год.

Те године Варшавски пакт је окупирао Чехословачку и наша Влада је одлучила да преоружа територијалну одбрану и да већи ослонац за то буде домаћа производња. Тада је наша фабрика имала толико посла да нисмо могли да га урадимо у нормалном радном времену. Имали смо изузетно велики број часова прековременог рада. Успели смо да сами изфинансирамо развој "артикла 47".

Формирали смо групу од око 60 технолога са којом сам ја руководио. Довели смо кадар из готово целе фабрике и између осталих, тада је код нас дошао и Стева Басарић који је био стипендиста "Ковачнице". Брзо смо одрадили сав технолошки посао и цео програм. За осам месеци смо урадили конструкцију алата и предали цртеже Алатници.

Развој програма у ООУР-у 2

Седамдесетих година вишеструко су увећани асортиман и количине сложених производа на бази артикла 05. До тада смо радили само троцевну варијанту од 20mm и једну количину једноцеваца. Од тада се наш асортиман шири на уградњу у оклопне транспортере овог нашег артикла, који је користила пешадија. То су биле велике количине. У куполу су уграђивани и други наши артикли. Почели смо да радимо и куполе за речну, морску и језерску флотилу у четвороцевној варијанти. Та купола је била изузетно сложен пројекат.

Тако велики обим производње тражио је нове веће капацитете, тако да смо 1975. год. изградили нову радионицу коју је тада отворио генерал Никола Љубичић. Те године ја сам и постављен за директора те радионице и довео сам послове око завршетка радионице, пресељења и отварања погона, до краја. Такође успео сам да број произведених јединица скоро троструко увећам на годишњем нивоу. На том месту задржао сам се скоро до одласка у пензију. Задњих годину дана стажа радио сам на месту саветника директора фабрике. У пензију сам отишао 1991. године са 35 година стажа.

Бомбардовање фабрике 1999. године

То је за мене било ужасно. Фабрику сам обишао одмах после бомбардовања и оно што сам тада затекао јако ме је обесхрабрило - свуда су биле само рушевине. Следеће године када сам био позван на доделу признања фирмама и појединцима који су помогли обнову "Наменске",

изненадио сам се колико је урађено на њеној обнови у овако кратком времену. Интересантно је да су готово све радионице око Артиљеријске биле бомбардоване али она није претрпела штете.

Како превазићи проблеме у "Наменској" ?

Ја вам не могу ништа друго одговорити осим да вам понудим искуство које имам и да вам кажем како смо ми радили када смо остали без посла, јер је огроман део нашег програма отишао за Травник, што сам ја доживео као велику крађу. Никада није било лако обновити производњу, али да би се у томе успело треба радити и дању и ноћу. Навешћу вам само пример како смо ми успели да добијемо посао на производњи бродских артикала.

Чули смо да је тај посао добио ремонтни завод из Тивта. Преко наших веза успели смо да сазнамо колику су они цену понудили војсци и онда смо у нашој понуди умањили цену за одређени проценат, и позивајући се на нашу традицију понудили војсци да ми тај посао урадимо. На сличан начин, захваљујући доброј обавештености долазили смо и до других послова. Наравно, никада нисмо радили са губитком, напротив, увек смо имали завидну добит !

ПОЧЕТАК САРАДЊЕ СА САД

"Војна" је преко америчког предузећа "Интер Армо" испоручивала на америчко тржиште ловачке и спортске карабине, делове за њих, као и оцењене и неоцењене механизме, који су они тамо комплетирали. Тај посао наша фабрика је успешно радила све до санкција које су Југославији уведене почетком деведесетих година. Наша сарадња са америчким купцима била је изузетно коректна. Приликом наше посете Америци и фабрици оружја "Мозберг", дошло је и до врло корисне техничке сарадње. "Мозберг" је изузетно велика фабрика оружја, власник Јој је Шведјанин, имао је тада пуно посла и радили су у више смена. Нас су у Америци свуда примали јако предусретљиво и осећали смо се као посебно повлашћени гости. Водили су нас на многа места недоступна другим странцима па и у велику вашингтонску војну касарну. Третирани су нас готово као да смо чланови НАТО пакта.

Приликом наших састанака водили су рачуна о протоколу. У сали за разговоре била је поред њихове истакнута и наша тадашња застава. Нисам уопште имао утисак да нас не воле, напротив, друго је ово што се десило после, шта је политика направила. Што се тиче техничке сарадње, били су нам од велике користи. Они су први затражили да радимо наше карабине у више калибара јер смо до тада радили само са калибром 7.9 mm. Међутим, када смо са Американцима ступили у трговачке односе, а после и са неким европским партнерима, они су инсистирали на широј понуди тако да смо ми развили програм са укупно 16 различитих модела и калибара. Америчко тржиште је велико и захвално и осим њега имате пролаз аутоматски и на Канадско тржиште.